

List izhaja vsak petek

in velja s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 s., za četrto leta 80 sold.— Kdor sam po-nj pošilja, plača 2 g. 50 s. Za ude nar. - pol. društva „Gorica“ je cena določena, kakor za druge naročnike. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. pri knjigarju Soharju na Travniku.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravištvo v nunskih ulicah h. št. 386. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 s. če trikrat, 15 s.; za kolek vsakrat 30 s.

Ali hočete denarjev?

V današnjih dneh staviti prašanje: ali hočete denarjev? je stvar silno nevarna. Ako bi kedo to prašanje resno stavil zbrani množici ali tudi posameznim, več ko verjetno je, da mu prej denarja zmanjka, ko tistih, ki bi ga hoteli vzeti. Pa tudi ni se nadejati, da bi kedo v take skušnjave zabredil in ljudem denarjev ponujal. Borsni polom je vse polomil. Ljudje vseh stanov čutijo silno pomanjkanje denarja; grofi in baroni, človeštva osrečevalci in življenja tatovi, veliki posestniki in navadni kmetje, vsi so si — prav po načelu internacionalne — enaki v pomanjkanju denarja. Čemu toraj pisati: Ali hočete denarjev? — In vendar, še so ljudje, ki imajo srce na pravem mestu, in če tudi niso niti Rothsildi, niti enaki, vendar denarja imajo toliko, da lahko rečejo: Ali hočete denarjev? In koliko hočete? Dam ne samo enemu, dam lahko veliko zmed njih, dam po sto, osemdeset, sedemdeset, petdeset, — manj ne lahko — goldinarjev, pa prinesi mi „fleisszettel“!

Ako pa za „fleisszettel“ tudi le petdeset goldinarjev v žep vtaknem, grem kar naravnost k Socharju, Filaku, Paternolli-u ali Wokulat-u, eden jih ima gotovo, in kupim za 10 soldov rudečih ali celó zlatih „fleisszettelnov“ in v kratkem bom — bogat.

Počakaj malo brate! Naglost ni nikdar pridna. Poslušaj in pretehtaj naslednje besede: „Stremayerjeva subvencija se zopet ponuja“. Denar ponujati je na svetu le takrat navadno, kedar se hoče koga z njim vjeti. Živ človek pod milim nebom pa ni tako potreben samosvojnosti v svojem stanu, kakor tisti, ko jim ta ponudba velja.

Listek.

Zgodovinska drobtinica.

Te dni mi je prinesel č. g. Dornberški kaplan prepis v kamen vrezanega napisa, ki je bil nekdanj na velikih vratih Dornberške farne cerkve, ki je sicer kratek, vendar pa za zgodovino tiste farne cerkve ni brez vrednosti. In ta napis je — glagolišk. Uže pred nekimi leti sem bil ta napis od tamošnjega g. župnika prejel; ali ker ni bil dovolj razločno napravljen prepis, nisem o njem nič na svetlo dati hotel, ker sem menil enkrat sam tjakaj se podati, da bi si napis sam ogledal. Ali g. Janez Kolavčič mi je to pot prihranil s tim, da mi je natanjčen prepis prinesel, ki sem ga tudi koj bral. Glasí se tako le:

Pop Juri, 1574 MDLXXIII. † X

Sapienti sat. „Dan.“ Kedo je Štremayr? Kake groše ponuja? Komu jih ponuja?

Štremayr je minister. Ministri so pa veliki gospodje, veliki gospodje imajo veliko denarjev (v časih tudi veliko dolgov, o Štremayrju pa ne vem, ali ima plus ali minus), in kedor ima veliko denarjev, tudi lahko kaj da. Štremayr pa ne da nič iz svojega žepa, tudi beliča ne, ampak kar da, cerkvam vzame, se ve, da pod lepim imenom. Če pa kaj takega kupiš ali hraniš ali sprejmeš, kar je kedo vzel (jaz ne rečem ukradel), denejo te, ako te zasačijo, v Gorici v neko hišo blizo sv. Antona, v Ljubljani na Žabjek, v Trstu v neko hišo, kamor sedaj tudi en list „Glasa“ hodi itd.

Koliko dá Štremayr letos? Kakor lani, 500.000 gl. za celo polovico Avstrije, hoc est: duhovnom, ki služijo v deželah takraj Litave in imajo „fleisszettelne“. Tak „fleisszettel“ ima na drugi strani besede: „staatsbürgerliche Haltung, po domače: spričevala ustavovernosti“. No, pri nas, če tudi Štremayr pride, najde po največjem le narodne duhovne, bodi si na slovenskem ali laškem oddelku naše grofije. In če se ne motim, so lansko leto nekteri takole sklepali: Mi smo vsi narodni in ostanemo narodni, prosimo pa za groše, in če nam jih dajo, obrnemo jih na primer za farno knjižnico ali kaj enacega. Kedó bi ne odobril takega sklepa? Pa denar železne vrata prebije in ne vem, ali ni tudi razbil vrata omare tisti farne knjižnice, da niso potem imeli, kam knjige staviti. Prav je, ako se motim.

Štremayr ponuja toraj zopet 500.000 goldinarjev duhovščini na račun verskega zaloga. To ne stori toliko zarad tega, da bi revnim duhovnom pomagal, ampak veliko več, da jih za se, za liberalna načela, za konfessionalne postavne pridobi, da bodo

potem mu vdani sluge. Ali je naši duhovščini za groše prositi ali ne, ne rečem nobene besede, ampak opozorujem samo na list „Vaterlanda“ in na zgoraj navadene besede „Dan“. Vaterland ima pred očmi načelo, da minister in tisti, ki so ministru privolili, ne smejo ravnati s cerkvenim premoženjem po lastni volji, cerkve pa nič prašati. Po novih postavah si vlada marsikaj prilastuje, kar ji ne gre, kedor toraj ravna po želji vladini, ravna proti svoji cerkvi, proti svoji cerkvi pa ne more in ne sme ravnati, kedor hoče ujej veren ostaniti. To je gledé načela.

„Glas“ je sicer pred dvema letoma bil v načelu proti temu, da bi duhovni prosili za subvencijo, praktično pa izrekel, da bi smeli prositi, *pa le s protestom*, da Štremayrjevim morebitnim nameram nikakor ne pritrjujejo in da se s tem po nikakem ne mislijo odpovedati potegovanju za cerkvene in narodne pravice. Takrat niso bile vladne namere tako jasne. *Danas je drugače*. — Kedor sedaj, ko so verske postavne potrjene, prosi za vladno subvencijo praktično *neve verske postavne, cerkvi pogubljive, pripoznava*. — Nadejamo se, da se ne bo najšel duhoven v naši škofiji, da bi sebe in cerkev vladi prodal. — Sapienti sat!

Dopisi.

Od gorenje Soče, 22. junija. Naš c. k. okrajni šolski svet navadno zboruje, kadar ima obravnavati kaka važna administrativna opravila; videti je, da ga ta vprašanja bolj zanimajo, nego učna, pa zarad tega ne mislite, da hočem polena za njim metati; vsaj učne zadeve itak spadajo posebno v področje c. kr. nadzornika. Čez nekaj mesecev je tedaj v četrtek dne 18.

Na sredi je vsekana cvetlica, na levi so besede *Pop Juri*, pa številka 1574 z glagoliškimi črkami vrezana, na desni cvetlice pa ista letnica 1574 z latinskimi ciframi ali številkami, in na konci je *monogram*, ki pomenja Kristus greški *XPISTOS*.

Gotovo se bo marsikdo čudil, kako je to, da se v naših krajih glagoliš i v kamen vsekani napisi nahajajo. Toda, ako pomislimo, da je v tem napisu *Pop Juri* imenovan, kar bi mi rekli mašnik Juri, ali pa duhovnik Juri, imamo koj ključ, da si to stvar saj enokoliko razjasnimo. *Pop Juri* *) bil je ali iz bližnje Istrije doma, kjer je bila glagolica v 16. stoletju še v splošni rabi, ali pa iz Krških otokov ali pa iz Dalmacije, ravno tako, kakor je bil pri sv. Mihelu blizo Kamuja leta 1583 nek Dalmatince, *Pre Frančeško Plentie*, kakor

*) Škoda, da ni priimka zraven, in da nimamo družih spominke, iz katerih bi se dalo to boljše pojasniti.

se bere na spredujem listu starega misala leta 1574 v Benetkah z gotiškimi črkami tiskanega, in ki se hrani v Černičah. Leta 1863, grudna meseca, so mi sedanji g. Černiški dekan ta list, z glagolico pisan poslali, da sem ga z latinico prepisal, in ki se glasí tako le:

1583. miseca Junja na 15. pride k nam v Kamnane (sic) g. škof Vidamski i nas višita, ta isti dan na svetoga Vida, tako hoti, da mu mašu hrvački pojem pred vsimi doktori i pred vsim pukom v crkvi sv. Mihela v Kamnani ja pre Frančeško Plentie dalmatin iz Rabe.

Prodah ta misa (sic) crkvi sv. Jušta počteno ga su platti (sic) gotovimi dinari.

O tem sem, ako se ne motim, v Slovenskem prijatlu leta 1864 potrebno poročil, kjer zamore vsakdo brati, kar sem takrat o tej stvari mislil in povedal. Tukaj imam le še kaj omeniti o pomenljivosti

junija naš c. k. okr. šols. svet zopet enkrat imel sejo i obravnaval nekaj kočljivih predlogov.

Od početka svojega obstanka je vedno resno i skrbno prevdarjal napravo šolskih poslopij, kar je tudi jako potrebno, kajti izuzemši nekaj šol na Bovškem, ne vem če ima katera v tominskem glavarstvu lastno hišo. Zdelo ze mu je prav, napred trgom Tominu i Kobaridu napraviti šolske hiše. V zgoraj omenjenej seji se je sprejela i potrdila kupna pogodba za Kobariško šolo z lepim vrtom vred, i uže pred dovoljenim tisućem za tominsko dodalo se je za zdaj še dva tisuć gld.; ta bo stala kakih 14 tisuć, Kobariška pa, predno bo popolnoma poravnana, kak tisuć manj, kakor pravijo. Vse to naj bo dobro i prav. I tržanom kdo jim bo zameril, če naj pred skrbe za se vsaj eden itak mora biti prvi, kajti vsak ne more biti naj bolj naprej, kakor v Ribnici na ženitnini. Uprašam pa, ako bo potrjena lani v dež. zboru prenarajena postava, da bo morala vsaka občina sama skrbeti za svoje šolsko poslopje, kdo bo potem strauskim občinam povrnil, kar zdaj dajo trgom? Seveda tržki svetovalci so unim zatrjevali skupno napravo šolskih hiš po vsih občinah, toda, ako nova postava obvelja, bodo li mogli potem spolniti dano obljubo? Če so svetovalci iz trgov znali za trga skrbeti, bi pa vi, možje svetovalci iz družih občin! morali skrbeti za druge občine naj manj toliko, da bi tirjali veljavno zagotovilo od trgov, da bota primer-no odškodovala vse druge občine, ako pride v veljavo nova postava. Ker pa tega niste storili, ne vem, kako se mislite zagovarjati.

O omenjenej postavi se je sicer v zboru govorilo, ali navedeni predlogi so se sprejeli menda enoglasno — le, da je c. k. okr. glavar prijazno opomnil, da naj se kupna pogodba za Kobariško šolo ponemči zarad finančne direkcije v Trstu. Namestnijski svetovalec g. Winkler je menda drugače razumel razmere med uradi i ljudstvom nego sedanji g. glavar, kakor kaže oni primerljaj.

Novoga g. glavarja slišim hvaliti moža, ki mu je vselej postava strogo ravnalo vsega delovanja; a kaže se, da duh očetov se ga je preveč oklenil, tako, da § 19. temeljnih postav djansko tako razlaga, da

leta 1574 za Dornberžko župno cerkev sv. Danijela. Zdi se namreč, da je bila ta cerkev v istem letu posvečena, in sicer da je bila uže takrat župa ali fara v Dornbergu, in ne še le od leta 1601 naprej, kakor stoji v našem Šematizmu Goriške nadškofije. Saj to spričuje drug tudi v kamen vsekan napis nad velikim altarjem, iste cerkve ki je pa latinsk in se glasi:

DIVO DANIELI PARROCHIALIS HVIVS
ELECTO PROTECTORI LAETA SIT GLORIA.

Tu se imenuje cerkev sv. Danijela parochialis in iz večih čerk napisa se posname isto leto 1574, ki se nahaja z glagoliškimi in latinskimi pismeni vsekano v zgorej omenjenem napisu.

Morebiti poreče kdo: Vse prav; ali od kod sta prišla, in kako, v naše kraje omenjena dva Hrvata? To je tako malo

Slovenem piše v nemškem jeziku. *) Če ga uže objema v družinskem krogu duh očeta, naj bi ga vsaj v uradu napolnoval i vodil duh njegovega prednika.

Iz slovenske Benečije. — V Starem Mestu (Cividale) so izkopali 28. dan pretečenega meseca maja rako prvega longobardskega vojvoda Gisulfa, vnuka kralja Alboina. To je imenitno za zgodovino in starinstvo. V Starem Mestu imajo že marsikaj posebno imenitnega: Velika cerkev, bogata krasnih umetnij; kapitularsk arhiv, v katerem se hranijo posebna pisma in knjige; cerkvice v slogu rimsko-longobardskem, ktera se mora po pravici imenovati edina v tej vrsti, marmorski krstni kamen iz petega veka, narodni muzej itd.

Na trgu z imenom *Studentee* (zdej pa *Parla Dijakona*, ker ustmeno izročilo pravi, da na tem trgu je stala hiša slavnega zgodovinarja) popravljajo tlak in vodotok, in pri tej priložnosti, so skušali kako starino izkopati, kar se jim tudi posreči.

V ta namen so kopali nektere dni, in zasledili so eno vrsto črne zemlje, pod njo pa kosce marmorja razne barve. Dne 26. maja meseca kopali so celo noč, i 27. dan o 4. uri zjutrej so zasledili vogel skale, in nekaj časa potem so odkrili celo skalo, katera je dolga metra 2,40, široka 1,30, in debela 0,30, sirovo otesana, in teži kakih 30 tisuć funtov. Kader so jo vzdignili, so našli eno vrsto debelih štirovoglatih opek, na katerih je slonela, ko so jih otrebili, prikazala se je plošča belega marmorja, in spoznalo se je, da je pokrov raki v navadni bridnjački obliki. Vsa raka je bila obzidana z debelimi, štirovoglatimi opekami, in z cementom tako, da se je zdelo, da je vse le ena sama reč. Globočina znaša metr. 3,10.

Pokrov je iz belega marmorja, raka pa iz nabrežinskega ali istrskega kamna. Pokrov in raka merita v dolgosti metr. 2,30, v širokosti 1, v visokosti 1,20, vse postavljeno proti istok — zapadu.

Ker ni bilo mogoče ta dan rake odpreti, so jo tako čez noč pustili, drugi dan 28. maja ob 8½ uri zjutrej so v priččo mnogih oblastnij vzdignili pokrov, in prikazali so se v raki ostanki martvaca, položenega z nogami proti iztoku.

*) Ali ni dr. Lavrič v Tominu? Ur.

čudno, kakor da smo še ne zdavno imeli dva Krčana v naši nadškofiji, g. Sgombića na Krasu, in g. Žica (Ziz) v Trziču ali Monfalkonu, kterih se gotovo še dobro spominjajo vsi naši starejši duhovniki.

Bodi mi dovoljeno, tukaj še drug v kamen vsekan latinsk napis omeniti, ki se nahaja v isti Dornberžki cerkvi nad altarjem Matere božje. Glasi se, kakor mi ga je g. Kolavčič prepisal, tako le:

ASPICE CONFRATRES COELISTIS VIRGO FIDELIS
CANTANTES COELITA *) NOCTE DIEQVE TVA.

Govori od neke bratovščine, jaz mislim, svetega roženkranca. Znamenit je ta napis zavoljo leta 1266, ktera številka je v napisu naznamovana. Pravijo pa, da je

*) Beseda *coelita* je čudna. res, pa kaj hočemo? tako je neki v kamen vsekana, in tako jo tu po-tamo.

Večji del trupla je skorej popolnoma sognjil, samo pleča in kos kosti ene roke se je zamoglo še spoznati, vse drugo je bilo v prah spremenjeno in zmešano z železom, s tkanino, in drugo ropotijo. Na rebreh mrliča pa je slonel zlat križ in prstan, od kterega pa pozneje povem.

Glava mrličeva je bila podložena z opekami na dnu rake, ostalo truplo pa od ram do kolen je ležalo na kostanjevi ali smrekovi deski. Mrlič je meril metr. 1,80.

Na desni strani pri glavi je stala železna sulica (dolga 0,20.) in ostanek lesa, na katerem je bila nasajena. Na levi pa boc ino drugi ostanki meča, vse rijavo in snedeno. Pri nogah je bil zgornji del čelade iz železa, in okovan z poslačenim bronom. Ne daleč od čelade pa je stal železni ščit, in bronovi ostrogi brez kolesc. Od oblačil ni bilo spoznati družega, ko kak ostanek usnjatega obutja, dveh tkanin, ena jasne barve, druga pa tamne, v kteri so zlate nitke vtkane.

Izmed dragocenost, ktere so stale v raki, je križ longobarski, dolg na vsako stran 11 centimetrov; v njem je okovanih 9 biserov (4 lapislazuli, 1 granata orientalska, in 4 acque marine), in med vsakem je glava enega svetnika osemkrat udarjena na zlato plošo. Leta križ, ki je slonel na rebreh mrliča, je bil prišit na oblačilo, kakor se to da spoznati iz majhnih luknic, ki se vidijo na vsaki strani križa. Križ pa je tako čist in svetel, kakor bi zdej prišel iz roke zlatarjeve.

Velike pomenljivosti je tudi zlat perstan (ali pečatnik) v katerem je okovan zlat denar s podobo cesarja Tiberija, z napisom:

T. CAESAR. DIVI. AVG. F. AVGVSTVS;
na drugi strani pa se vidi sedeča ženska, napisa ni bilo še mogoče objaviti.

V raki je bila tudi ena zlata štirovoglata zaponka (teži 50 karatov), ktera nosi podobo pava, ali druge ptice in dobro ohranjene barve.

Pri desnem kolenu mrliča je bil skorej okrogel kamen debelosti dveh jabelk, ena črnkasta steklenica z dolgim gerlom (1½ liter) pa je bila postavljena pri stopalih mrliča na desni strani, odkrita in za dve tretjini polna čiste vode.

Ta dan je bila raka prenešena na trg „Občno Glasovanje“, da bi jo ljudstvo in

bil ta altar s tim napisom nekđaj na Tabru verh Dornberga, od koder je bil pozneje (menda v letu 1673 glej zdolesnji napis na altarji sv. Miklavža) prinešen v župno cerkev. Naj bo uže, kakor si bodi, gotovo se spozna iz nega to, da so Dornberžani uže v letu 1266 svojo cerkev ali cerkvico s tim altarjem Matere božje, in pa bratovščino prečiste Device imeli.

Na altarji sv. Miklavža ali Nikolaja v isti cerkvi je tudi v kamen vsekan napis: AL. B. M. V. & S. NICOL. FACTA 1673. PACHO *) VRB. MILOST A MILDENHAVS.

In potem še to le:

SANCTE NICOLAE PRAESUL NOSTER
AB INVNDANTIA IMBRIUM
PROTEGE NOS.

*) Gotovo mora biti parochio, kamnosek je zlog ro v besedi izpustil.

mestjani opazovali, zvečer je bila pa položena v narodni muzej. Ondi so bolj na tanko ocedili in oprali pokrov rake, in na njem se je prikazala beseda: GISUL s črkami prve longobarske dobe; vled te besede se je sklenilo, da v raki so bili hranjeni ostanki Gisulfa, vnuka kralja Alboina. Alboin, kralj longobardski je prišel od severa na Laško po slovenski nadižki dolini z svojimi vojščaki leta 568. Postavil v Starem Mestu (na meji slovenski) svojega vnuka Gisulfa prvega vojvoda Furlanskega, kater, kakor piše slavni zgodovinar Pavel Diakono, je umrl v boji proti Avarom ne daleč od Starega Mesta (mar na slovenski zemlji) leta 615.

P.

Ogled.

Avstrija. Naši ustavoverni liberalci se ne dajo še pomiriti, da je Nj. Velič. gen. Khun-a kot vojnega ministra odpustilo, zlasti ker oni o tem niso ničesar vedeli in ker se jim je zdelo proti ustavi ravnano, da grof Andrassy, minister vnanjih zadev in cesarske hiše, ni podpisan na imenovalnem lastnoročnem listu Nj. Veličanstva. Tu je tičala velika nevarnost (?) za priljubljeno jim ustavo. K sreči je bila uradna „Wiener-Zeitung“ se pomotila ter pozabila (?), objaviti lastnoročni listek Nj. Veličanstva, ki je bil grofu Andrassy-u namenjen in na katerem je bil tudi on podpisan.

O vzroku Khun-ovega odstopa so eni trdili, da je temu krivo, ker so se vojaške vaje pri Šentipolitu (St. Polten) slabo obnesle, drugi pa, ker se je K. branil, spremeniti ali saj zdatno in primerno zboljšati postavo o povišanji častnikov. Iz vsega, kar se je o tem pisalo, zdi se verjetna nar bolj ta, da Khun je avstrijsko armado preveč po novem liberalnem duhu ustrojil, gen. John pa, imenovan za glavnega „neodvisnega načelnika pri „štab-u“, je poklican, Khun-ove zmote popraviti in avstr. armado za praktično rabo zmožno storiti. Z drugimi besedami: John ima nalogo, pripraviti avstr. armado za boj. — Zastonj ni tako pridno in neprenehoma nadzoroval v pretečenem letu nadvojvoda Albrecht, poveljnik avstrijske armade, vse polkove po vsem cesarstvu. Tudi Nj. Velič. izvanredno

pogostoma osebno pregleduje razne polkove okrog Dunaja. Kje se bo vnelo ali na jugo-vshodu proti Turčiji, ali na severo-zahodu proti Prusiji, to se še ne ve.

Na spodnjem Avstrijskem v Krems-u so imeli 20. in 21. t. m. ustavoverci svoj veliki strankarski shod (Parteitag). Zvonec je nosil glasoviti radikalec in kričač dr. Kopp. Glavna točka tega shoda je bila izpeljava novih verskih postav. Tej stranki hudo preseda, ker vlada hoče nove verske postave v naj mehkejšem zmislu vpeljati. Zato so stavili resolucijo, v kateri tirjajo, naj vlada one postave *energijčno in z vso dostojnostjo* izpelje. Jezuiti in njim enaki redovi nimajo se niti v šolah, niti v Avstriji trpeti, bogoslovska učilišča se imajo prestrojiti v duhu novega časa itd. več takih tirjatev, ki se s toliko povdarjeno svobodo tako vjemajo, kakor s pestjo biti po obrazu. — Kaj bo vlada k temu rekla? Molčala bo lepo, ker ona se vjema v načelu z vsem; o svojem času bo vse storila ali storiti pustila v državnem zboru. Ako bi pa res bilo, da vladi je po resni volji Nj. Velič. zapovedano, v tej zadevi mehko ravnati in ne več dalje riti, tako bomo imeli v prehodnji sessiji drž. zbora čudno prikazen, da si boste ona stranka in vlada, obe ravno tistega mesa in tiste krvi, med seboj navskriž. Ako pri izpeljanji novih verskih postav vlada zmaga, da jih mehko izpelje, bodo one s časoma veliko nevarniše za kat. cerkev, kakor če zmaga ona stranka, da jih izpelje s prusko surovostjo.

Krik je bil velik, ko so v Krems-u to točko obravnavali; s tem hočejo ljudstvu oči zamašiti, da ne vidi njih brezdušno gospodarstvo z ljudskim blagrom. — Sicer so imeli tudi točko o gospodarskem obrtniškem, kupčijskem vprašanji na dnevnem redu; ali to le tako postransko, češ da saj pokažejo, da jim je na srcu tudi blagor ljudstva, katero molzejo.

Na Češkem je državno-pravna stranka svoje kandidate za deželni zbor postavila in razglasila. Razglas je miren, dostojen, vtis veličasten. Zadnje besede so: *Pripravljeni smo, se porazumeti, podvržemo se pa nikdar.* Tako govori ona mogočna stranka pemskega naroda, ki si je svesta, da se bori za pravico in resnico. Mladočeška stranka ne bo skupno razglasila svoje kandidate;

enakih drobtinic bi se dalo še tu pa tam na kmetih dobiti, ktere le na marljivega zbiralca čakajo! Pred dvanajstimi leti sem iz Nemškega Rovta star pergament dobil v roke, listino, od patrijarha Oglejskega, bl. Bertranda od leta 1364, s katero jim njih stare pravice vnovič poterjuje. In Bog vé, koliko takih listin leži še v kotih ne samo pri cerkvah, ampak tudi pri kmetih! Vsaka taka, če tudi sama na sebi malo vredna, ali malo pomenljiva stvarica pride zgodovinarjem prav, ker zdaj to, zdaj óno po njej lože umejo, in marsikaj razjasniti zamorejo. Če je kje, je gotovo tukaj resničen znani pregovor: *Zrno do zrna pogača, a kamen do kamena palača.* Zbirajmo take drobtinice, da ne poginejo, in da se naša zgodovina vedno bolj obogati.

Štefan Kočiančič.

teh bodo postavili le volilni krogi, kjer bo šlo. Smešni, da ne rečemo otročji, so oni Mladi. Odcepili so se od drž.-pravne stranke, ker ta neče iti v deželni zbor. Zdaj pa pravijo, da tudi oni ne grejo brez unih. Zakaj so se pa odcepili? — Morda, da ložej pohrustajo ustavoverci češko krono.

Dunajsko ministerstvo se je 19. t. m. iz vseh toptic in grajšin sklicalo, da so se posvetovali. Stvari so bile gotovo važne, ker je k seji prišel celo min. Horst, ki je na odpustu. O čem je bil razgovor, ne ve se.

Ogrski drž. zbor — še zboruje. — Premembe v vojnem ministerstvu so Ogrsko zlo razkačile, kakor naše ustavoverce, ker niso bili pred za svet poprašani. Vsled tega so stavili ostre interpellacije.

Vnanje države. Na Belgijem so pri volitvah konservativci ostali v večini v kljub vseh napadov radikalno-liberalne stranke. Katoliško ministerstvo še ostane. Iz zadnjih volitev pa si lahko posname ministerstvo nauk, da s polovičarstvom ne pridobijo nikdar liberalcev.

Francosko. Narodni zbor je z veliko večino glasov prepustil ustavnemu odseku v pretres predlog, da se republika stalno proglasi. Predlog bo težko obveljal, ali Mac Mahonu bodo nar brže zagotovili predsedništvo republike za sedem let. — Monarhični stranki sami ste tega krivi, ker med seboj niste edini.

Špansko. Te dni so oznanjevali rep. brzojavi o velikih zmagah rep. armade; vse je bilo le laž. Ravno tako so bila izmišljena vsa znanila o ustajah med Karlisti. — Obe stranki se močno pripravljati za glavno bitko; rep. poveljniku Concha-i pa manjkajo vojaki.

Italijansko. — Sv. Oče so pri 28. obletnici svojega vladanja prejeli od vseh krajev sveta srčna voščila brez števila, osebna po deputacijah in pismena. Znamenit je govor do kardinalov, ki so se mu 16. t. m. poklonili. — Italijanski vladi to hudo priseda, zato je po skrivnih agentih vzročilo razbuko med neštevilnim ljudstvom, zbranim 21. t. m. zvečer pred Vatikanom, kjer so se bili sv. Oče za hip časa prikazali. — Kat. svet je letos 16. maja in 16. pa 21. junija vladam evropskim pokazal, da preganjanje cerkve izpade le k njeni večji slavi.

Domače novice.

(Fara Terzo) je razpisana do 28. julija.

(Procesija na sv. Goro) iz Kanalske dehantije pojde v nedeljo 28. t. m. Želeti je prav obilne vdeležbe.

(Tombola) bo tudi letos v Gorici na praznik sv. Petra in Pavla; igralo se bode na prvo cinkvino 60 gld., na drugo cinkvino 40 gld., in tombola 200 gld. Kartela velja 20 soldov. Čisti dohodek je namenjen sirotišnici.

(Visokorodna grofinja Matilda Coronini-eva), prednica bratovščine vodnega češčenja sv. R. T., ustanovila je na Gradu zavod, v katerem mlade dekline (za zdaj v majhnem omejenem številu) najdejo zavetje gledé duše in telesa. Da take osebe uže morda začeto slabo življenje popolnoma pozabijo, treba jim pred

Ta napis pravi, da je bil neki Urban Milost, s priimkom a Mildenhaus, leta 1673 župnik Dornberžki, in pa, da sta bila altarja Matere božje in pa sv. Miklavža tisto leto narejena. Saj tako berem jaz napis: *Altaria Beatæ Mariæ Virginis et S. Nicolai facta 1673, parocho Urbano Milost a Mildenhaus.* — Sv. Miklavža pa so častili kot patrona ali pomočnika zoper povodenj (*ab inundantia imbrium protege nos*) ali pa zoper odvečno deževanje. Znano je namreč, da so stari Slavjani sv. Miklavža kot pomočnika v vodnih nevarnostih na pomoč klicali (glej Bolgarske narodne pesme izdane od bratov Miladinovcev v Zagrebu 1861, str. 25—28.)

To drobtinico bodo, mislim, vsi tisti z radostjo sprejeli, katerim je za razjasnjenje naše nekdanje to je, stare, še precej zamotane zgodovine kaj mar. In koliko

vsim dela. Visokorodna grofinja sprejema toraj vsakovrstno cerkveno delo, katero zamorejo ženske izdelavati. Ker je namen posebno lep in dober, dohodki pa so majhni in neredno dohajajo, obrača se imenovana gospa do častite duhovščine, naj ji poskrbijo kaj dela in tako podpirajo ta silno potreben zavod.

Ker je znano, da skoraj pri vsaki cerkvi imajo marsikaj poprave potrebnega, vabimo tudi mi čast. duhovščino, naj dotična dela izroči imenovanemu zavodu. Zastran plačila naprošeni naznanjamo, da se lahko v obrokih odrajuje. Kdor ima pa še kaj na dolgu, naj se podviza v kratkem svoj račun poravnati.

(Sodnijska obravnava). Naši bralci se še spominjajo žalostne dogodbe, ki se je zgodila blizo Mirna, pri kateri priložnosti je Karol Peršič nekega hišnega gospodarja — misleč svojega nasprotnika — smrtno ranil. 22. in 23. t. m. bila je obravnava pred porotniki. Obsojen je 19 letin morilec na 7 let težke ječe in vsak mesec en post. Gotovo mehka kazen za tako hudobijo. Ni čuda, da so poboji tako navadni. 26 let bo imel, ko zapusti ječo in ker se bo sedaj 7 let pital, vtegne lahko še do 60. leta živeti; ker je pa malo upanja, da se tak hudobnež kaj poboljša, spravi jih še lahko kakih 5 v večnost, ako ena morija ne stane več, nego 7 let in nekaj postov.

Razne vesti.

— Napoleon I. uči krščanski nauk.

Ko je Napoleon I. na otoku sv. Helene bival, sreča nekega dne 10 let staro deklico, katero takole nagovori: „Otrok moj! lepo si, in v malo letih boš še lepše. Al zunajni bliš lepote bo za te na svetu grozno nevaren. Kako se boš pa pred tem obvarovala, ako nisi v veri utrjena? Pa kdo te bo v tej podučil. Oče tvoj je nima, mati še manj. Lej, dolžnost, ki bi jo ona dva morala spolnovati, jaz na-se vzamem. Jutri pridi k meni, in prvo nalogo ti dam.“ Dve leti je hodila deklica večkrat v tednu k cesarju z katekizmom. Otrok je bral, cesar razlagal. Po 2—3 letih reče cesar: „Zdaj si dovolj podučena in čas je, da resnobno na sv. obhajilo misliš. Pokličem duhovna s Francije, kateri bo tebe na to slovesno in sveto opravilo, mene pa na smrt pripravljaj.“ In cesar je storil. To je pripovedovala spovedniku umirajoča ženska, in prav ona je bila učenka Napoleona. Veliki cesar, pred katerem se je svet tresil, je visoko čislal katekizem, in tako marsikterega, ki mu za katekizem ni mar, osramotil. „Feierabend.“

— Cesarjevič nadvojvoda Rudolf je imel 23. t. m. skušujo iz vojaških varin. Pričujoči so bili samo veljavni vojaški strokovnjaki. Presvitli cesar, ki je tudi nazoč bil, je svojo najvišjo zadovoljnost izrekel cesarjeviču zaradi temeljitega znanja, pa tudi obema učenikoma za podučevanje.

— Bela Ljubljana obhaja 4. julija svojo 500 letnico, odkar je glavno mesto Kranjske. Prej je bil Kranj poglavitno mesto uže za časa Karolingov.

— V Zagrebu je 19. t. m. umrl eden najslavnejših jezikoslovcov Hrvaške g. France Kurlac v 64. letu svoje starosti.

— „Slov. Nar.“ naš dopis iz Škrbine v zadnjem listu po svoje zavija in prežvekuje. Kako je mogoče našo grajo gledé plesa z obhajilom v dotiko spraviti, to vé le Jurčekova učenost. Mi nismo še nikdar plesa zagovarjali, najmanj nedeljskega, ako pa „Nar.“ nima dovolj tvarine za svoje predale, in take otrobe véže, mu pošljemo marsikaj iz našega „jerbasa“.

— Telegrafčna postaja v Bovci se je odprla 25. t. m. Tudi v Kanali in v Ipavskem trgu v kratkem napravijo telegrafčne postaje.

— Zvonarnica Broili-Poli je vlila v sredo 24. t. m. 5 zvonov za mestno farno cerkev sv. Ignacija. Več o tem prihodnjič.

— Iz Brd se nam zagotavlja, da veter in burja 14. t. m. sta sicer močno škodovala, pa le po mestih; sploh kaže trta prav lepo.

— Za zvonove na sv. Gori so darovali: Janez Berlot 1 gl.; gosp. Knoll 8 gl.; čast. g. F. T. 2 gl.; gospa Ana de Bertis 20 gl.; N. N. 2 gl.; gosp. Peter Merlo še 2 gl.; Tri osebe 4 gl.; grofinja Salini 10 gl.; č. gosp. Bl. Bandedel 1 gl. 50 sol.; s Kviškega še 1 gl.

Gospodarske skušnje.

Kaj bolje kaže, goveda v hlevu krmiti ali na pašo goniti? V hlevu krmljena goveda dosti več gnoja daja kakor pa, če se na pašo gonijo. Vendar pa ima zaganjanje živine na pašo tudi svoje dobre strani, ako se nekteri pogoji izpolnujejo, katerih se je pri tem držati. Če se živina na lastne pašnike zaganja, ki niso predalječ od doma se umno tako-le ravna: Pašniki se naj od časa do časa v to puščajo, da jih trava preraste, in se živina po njih pase; potem pa se sopet preorjejo in obsejejo. Gnoj, ki

ga živina po pašniku raztrsa, se ne sme puščati ležati in se sušiti, ampak se naj marljivo pobira, na kupe znaša in s prstjo meša, da se ta zmes koncem paše ali zgodaj spomladi pred pašo po pašniku raztrosi. Pod temi pogodbami se more zaganjanju goved na pašo dajati prednost pred rejo v hlevu. Živina se namreč lepo prehodi in v čistem zraku prezrači, kar ji gotovo dobro tekne, na drugi strani pa tudi gnoj ne gre v zgubo. Če se pa živina na tujih ali občinskih pašnikih ali po ledinah in vresjih pase, ki se nikdar ne preorjejo in obsejejo, se po taki paši lastnim njivam in travnikom preveč gnoja zgubi, zatorej taka pašna ni priporočevati. Glavno pravilo vedno ostane: Prideluj kolikor le mogoče klaje, da živino z večine doma v hlevih rediš.

Kako žizke, žitne črve (curculio = Kornwurm) pokončati? Na žitnicah se v nakopičenem žitu radi žizki ali žitni črvi zarezajo. Nasuto žito se mora najprej premetati, in če je prašno, izprašiti. Potem se vzamejo frišni kalmusovi koreni, se po dolgem na dva dela razrežejo, 3—4 palcev dolgo, in od vseh strani v žitne kupe porinejo tako, da duh ves kup prešine. V kratkem začnejo žizki kup zapuščati, iz žitnice ležti in poginejo. Drugi dan se žito iz nova premeče in koreni v kup potaknejo. Če koreni duh pozgubijo, se vzamejo ali novi, ali pa se stare polovice sopet po dolgem prerežejo in potaknejo. To ravnanje se tako dolgo ponavlja, da vsi žizki žitnico zapuste. Kakor je letni čas, se to v krajšem ali daljšem času doseže. Če pa se v kupu zaostala zalega izleže, se ta na ravno tak načiu preganja. (Sl. Gosp.)

Oznaničnik.

— Od leta 1767 —

Svetinja za napredek

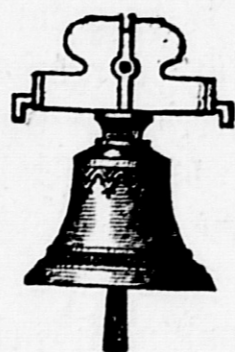
Svetinja za zasluge

ALBERT SAMASSA

c. kr. dvorni zvonar,

izdeljevalec strojev in raznoterega orodja pri gašenju ognja v Ljubljani

priporoča p. n. cerkvenim predstojnikom in občinskim zastopom:

Vbrana zvonila

z vso potrebščino, kakor jarmi, ojnice, okovi. Zvon tudi 40 centov teže, zamore en mož zvoniti; dalje priporoča vse vrste

brizgalnic, orodja za gašenje, vodnjake, cerkvene svečnike iz medenine, ventile, šravbe itd. itd.

po naj nižji ceni

Občinam in gasilnim društvom, da si zvonove in gasilno orodje lahko omislijo, privolim plačevanje v obrokih.

Diploma pripoznanja

Diploma pripoznanja

— 14 svetinj —